

42. ЦДІАК України. – Ф. 11. – Оп. 1. – Спр. 12. – Арк. 23 зв.
 43. Див. скарги Єсифа Немирича на наїзд та вивезення збіжжя у 1587 та 1588 рр.: ЦДІАК України. – Ф. 11. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 274, 336 зв.
 44. Jablonowski A. Вказ. праця. – Т. X. – С. 608.
 45. ЦДІАК України. – Ф. 11. – Оп. 11. – Спр. 8. – Арк. 179-181.
 46. Архив ЮЗР. – К., 1886. – Ч. 7. – Т. 1. – С. 359–360.
 47. ЦДІАК України. – Ф. 11. – Оп. 1. – Спр. 8. – Арк. 211 зв.–212, 213.
 48. IP НБУВ. – Ф. 1. – Спр. 4104. – Арк. 55 зв., 56, 74, 77, 78.
 49. ЦДІАК України. – Ф. 11. – Оп. 1. – Спр. 9. – Арк. 883 зв., 890.
 50. Там само. – Спр. 11. – Арк. 764 зв.–765.
 51. SGKP. – Т. 9. – С. 197.
 52. ЦДІАК України. – Ф. 11. – Оп. 1. – Спр. 12. – Арк. 23–24.
 53. Там само. – Спр. 15. – Арк. 65.
 54. SGKP. – Т. 9. – С. 197; Т. 15. – Cz. 1. – С. 368.
 55. ЦДІАК України. – Ф. 11. – Оп. 1. – Спр. 5. – Арк. 88–88 зв.
 56. Там само. – Арк. 102–102 зв., 358–358 зв.
 57. Jablonowski A. Вказ. праця. – Т. X. – С. 144.
 58. Там само. – С. 182–183.
 59. Там само. – С. 573.
 60. Там само. – С. 449.
 61. Там само. – С. 492, 511.
 62. Ділова мова Волині і Наддніпрянщини XVII ст. / АН УРСР; інститут мовознавства ім. О. О. Потебні / В. В. Німчук (ред.), В. В. Німчук (підгот.). серія (Пам'ятки української мови XVII ст. Серія актових документів і грамот). – К. : Наукова думка, 1981. – С. 68.

O. Zadorozhna

FORMATION OF THE NEMYRYCHES' CHERNIAKHIVSKA VOLOST

The article deals with the formation of the Cherniakhivska Volost in the Kyiv Palatinate during the second half of the sixteenth – the first half of the seventeenth centuries. The author indicates its borders and lists its habitual areas.

УДК 27–9(477)

Горін С. М.

ГОЩАНСЬКИЙ МОНАСТІР СВЯТОГО МИХАЇЛА АРХАНГЕЛА НА ПОЧАТКУ СВОГО ІСНУВАННЯ (1640-ві)

У статті на основі архівних матеріалів досліджено історію обителі в 40-х роках XVII сторіччя, що дасть змогу краще зрозуміти деякі аспекти тогочасного функціонування монастирів.

Обитель святого Михаїла Архангела відома дослідникам давно, але інформація про неї обмежувалася, головним чином, змістом кількох опублікованих документів. У цій статті за допомогою віднайдених нових документальних свідчень спробуємо хоча б у загальних рисах реконструювати початкову історію монастиря.

Раїна Гаврилівна з Гойських, дружина смоленського каштеляна кн. Миколи Соломерецького, у фундушному запису від 2 січня 1639 р. зазначала, що Гощанському монастирю, заснованому нею при Михайлівській церкві, належать усі володіння цього храму (грунти, десятини, чинші тощо) [1]. Обитель (наголошено, що вона повинна завжди залишатися православною) зі школою мали бути, на думку фундаторки, дієвим засобом для боротьби з сочиніями, до яких належав її брат Роман, попередній власник Гощі. Своє негативне ставлення до протестантів вона

засвідчила тим, що «знесла домов лютерских (лютеран. – С. Г.) з фундаменту сорок, где толко церков и монастыр на том местцу стоят, а подданные проч се розошли». Про це у зв'язку з намаганням Раїни Соломерецької зменшити податок у червні 1642 р. Луцькому гродському уряду «до ведомости доносил» її підданий гощанський міщанин Григорій Береза [2]. Згаданий фундуш на прохання ігумена Інокентія Гізеля в 1640 р. підтвердив король Владислав IV («Лист конфирмации» від 4 червня): «list fundacy urodzoney Reginy Sołomiereckiey, ktorym monaster w miasteczku Hosczy fundowany, u wies Kurozwony do tegoz exstir pando Haresim argyanow nadała, stwierdzamy u umocniamy» [3]. Однак повернемося до заснування обителі, бо згаданий фундушний запис не містить відомостей про дату цієї події. Серед дослідників одностайної думки з цього приводу немає. Деякі обмежувалися загальним «у першій

половині XVII ст.» [4], інші називали рік: 1638 [5] або 1639 [6]. Можна твердити, що монастир засновано вже після смерті брата Раїни – київського каштеляна, володимирського старости Романа Гойського, тоді, коли вона успадкувала його маєтки. У липні 1634 р. Романа ще згадано як власника замка і міста Гоща [7], а вже 24 липня 1635 р. возний «увязал» Раїну Соломерецьку у володіння всіма маєтками, успадкованими нею після смерті брата [8]. Отже, монастир засновано у період з другої половини 1635 до 1639 р., однак визначити точну дату на підставі відомих нам свідчень неможливо.

Фундацію обителі підтримала дружина Романа Гойського – Олександра Немиричівна на Черняхові. У записі «апробации» від 25 червня 1639 р. вона зазначала, що монастир засновано при кам'яній Михайлівській церкві на Гошанському передмісті, яка «przez mnie własnym kosztem u nakładem erigowana iest», а відписане чернечій спільноті село Курозвони перебувало в її, Олександри, заставному володінні. Вона дозволила Раїні Соломерецькій викупити маєток і зауважила, що фундацію монастиря «in toto argrobuie, ratificuie» [9]. Через місяць, 30 липня, возний «увязал» ігумена і ректора Ігнатія Оксеновича з усією чернечею спільнотою у володіння Михайлівською церквою і Курозвонами [10]. Вірогідно, результатом домовленості між Раїною та Олександрою був продаж (запис від 28 червня 1639 р.) першою «братовой моей» замку і міста Гощі з передмістями та селами, до нього «приналежачими». Зауважимо, що монастир не згадано [11]. Правда, невдовзі Гоща знову перейшла під владу Раїни Соломерецької. Так, 28 вересня 1640 р. возний Філіп Кутелевський свідчив, що Юрій на Черняхові, залишившись «сукцесором всіх добр по зошлой» Олександрі Гойській, які «час немалый в посесии своєї тримал», за певну суму грошей (не зазначено, яку саме) передав «место Госчу з замком» і кількома селами Раїні Соломерецькій, «яко дедичце», й зазначеного дня відбулося «увязане» [12]. Через два роки записом від 2 серпня 1642 р. вона «nieodzowną darowizną resignowała» місто Гощу київському православному митрополиту Петру Могилі, «wyiąwszy tylko monaster przy cerkwie Świętego Michała, przeze mnie fundowany, w gruntach u granicach swoich tak leżący, wzięwszy od rzeczki Hosczy prosto linią mimo pole mieskie do goscinca Horbakowskiego, z miasta idącego, u tymże goscincem około cerkwie az do uliczki, która się poczyna za dworem pana Samuela Wyszetrawski prosto ku browarowi arędarskiemu u rzeki Horyni» [13]. Чи то Гоща не дуже цікавила митрополита, чи то з якихось інших причин через півроку, а саме 23 грудня 1642 р., він подарував місто чернігівському каштеляну Адаму Киселю [14],

якого в запису від 22 квітня 1643 р. названо «посесором и дедичом места Госчи, правом вечистым набытым» [15]. До кінця досліджуваного періоду Гоща залишалася маєтком Адама Киселя. Так, відомо, що 10 травня 1653 р. возний «увязал» у володіння цим містом із замком його дружину Анастасію Богушевичівну (отримала в посесію за 90 000 золотих, згідно із записами, «прызнаными в городе Киевским» 2 травня 1648 р., а 16 травня 1651 р. занесеними до володимирських актових книг) [16]. Пояснити те, що «увязане» відбулося через п'ять років після заставного запису, можна лише неможливістю зробити це раніше у зв'язку з Визвольною війною 1648–1657 рр.

Вище ми зазначали, що, засновуючи монастир, Раїна Соломерецька в інтересах чернечої спільноти змогла домовитися з Олександром Гойською. Однак пізніше у Раїни Гаврилівни виник конфлікт з іншими родичами. У липні 1642 р., тобто ще до передачі Гощі митрополитові Петру Могилі, ченці позивали її «до запису фундації єе мл монастыра Гойского и села Курозвон» у зв'язку з претензіями нащадків і спадкоємців Настасії та Маруші, доньок Романа Гойського, на володіння четвертою частиною монастиря з його маєтками (з боку Маруші Романівни Петрової Хом'якової це діти Максима Хом'яка: Олександр, Самуель, Юрій, Галшка і Єва; з боку Настасії Романівни – її онуки і сукцесори від третього чоловіка Валентія Вкринського: Адам, Криштоф, Павло, Самуель і Анна) [17]. Із «листу одрочного од суду земского Луцкого», віднесеного в липні 1644 р. ченцям і Хом'якам, дізнаємося про зміст конфлікту: «до выделеня четвертое части в добрах всех Гостских по зошлой Марушы Гостского Петровой Хомяковой взглядом неотданя посагу» (вірогідно, аналогічними були претензії Вкринських) [18]. Ченці, у свою чергу, скаржилися на безпідставні, на їхню думку, вимоги від родичів фундаторки. Так, 4 грудня 1645 р. возний відніс позов до згаданих нащадків Максима Хом'яка щодо «выделку четвертое части добр Курозвон и фундації монастыра» [19]. Однак суд вирішив справу на користь Вкринських і Хом'яків, бо відомо, що 17 січня 1647 р. возний був у Гощі для «увязаня» їх «в тые добра за суму пинезей двакротсто тысячей золотых». Правда, місцевий староста «шляхетный» Самуель Бартковський заборонив це робити і не заплатив згаданій грошової суми [20]. Після смерті Раїни Соломерецької такі самі претензії до монастиря мали її доньки і спадкоємці (кн. Доміцела Миколаєва Чорторійська, «Єнграция» Генрикова з Високого Кашевська, Гелена Олександрова Яцкова Корицинська, «булгаковская» старостина Марта Казимирова Нарушевичова), і 1 лютого 1646 р. Луцький земський

суд розглядав скаргу на них ігумена з ченцями у зв'язку з відбиранням монастирської землі («о выдел якоє часты в добрах гойских, а межи иншими в добрах селе Курозвонах»). Згідно з рішенням суду ґрунти мали повернути позивачам [21]. Подальший перебіг подій у цій справі нам невідомий. Зазначимо, що ситуація навколо згаданого конфлікту ускладнювалася такими інцидентами, як, наприклад, пограбування в серпні 1642 р. монастирськими підданими 211 кіп жита і 25 кіп пшениці («в копы зложоного») на тудоровському ґрунті Марти Соломерецької та її чоловіка Казимира Нарушевича [22].

Згадаємо ще кілька інцидентів, які висвітлюють деякі аспекти існування монастиря. Так, під 1639 р. маємо дві скарги ченців Петронія Ласка Чернчицького і Лаврентія Петровича від себе, київського митрополита Петра Могили та ігумена: 10 вересня гощанський урядник Марк Ягодинський зустрів у місті Гощі цього Лаврентія і «без даня жадное причины, словы ушчипливыми полжил, посоромотыл и особу духовную здеспектовал», після чого послав людей на монастирський ґрунт, де вони зламали Розп'яття («Круцифиис высокий») [23], а 12 вересня гощанський єврей Ізраїл, побачивши Лаврентія, «над роботниками стоячого», почав його ображати, «грозечи в тые слова, же вас, чернцов, будемо деспектовати, быти («бити»? – С. Г.), бо маємо на то од пана старосты позволене» [24]. Ми вже зауважували, що за Романа Гойського у Гощі мешкало багато соцінян, які після його смерті сповна відчували на собі негативне ставлення Раїни Соломерецької. Можливо, одним з них (або їхнім симпатиком) і був гощанський староста, що й визначило таку його поведінку. Другий інцидент можна схарактеризувати як звичайний межовий. Зі скарги Казимира Нарушевича на Петра Могилу й ігумена Феофана Скуминовича дізнаємося, що 15 серпня «за власным росказанем» митрополита настоятель із ченцями і монастирськими підданими з Гощі та «инших сел, то ест Курозвон и Терентисова», на возах (до 400 коней) «наехали» на ґрунт позивача і забрали 50 кіп жита і 25 пшениці, а 20 серпня – 60 возів сіна [25]. Інших свідчень про цей напад нам не вдалося виявити. У 1643 р. обитель спіткала велика неприємність – із грошима і документами втік її настоятель. Як скаржився 18 травня від імені митрополита Петра Могили та всіх ченців монастирський намісник Лаврентій, ігумен і ректор Феофан Скуминович, збираючись «на рочки гродские луцкие априлевые», взяв із собою «мунимента не толко до справ», які мали розгляда-

тися, а й інші, «то ест облиги и записы од розных особ служачие, также мембраны яснепревелебного его мл отца метрополита на листы и особливе на квиты од сумы на выдеркаф от ясневельможного его мл пана Адама з Брусилова Киселя, каштеляна черниговского, служачое, и для далшого тогож Госцкого, яко и Киевского братского монастыров завартя контракту даные и поверонные». Крім того, утікач мав при собі 1000 золотих, отриманих від Юрія Немирича¹, і 2000 золотих «од их мл панов обывателев волинских», багато книг і церковного начиння із золота і срібла. З усім переліченим, а також із двома слугами ігумен зник, і на час скарги місце його перебування було невідомо [27]. Інша скарга (27 червня 1643 р.) ченця київського Софійського монастиря Нектарія Свідницького від імені митрополита Петра Могили, зроблена на підтримку згаданої протестації гощанського намісника Лаврентія, містить нові подробиці. Так, Феофан Скуминович, «змисливши себе, же якобы мел на рочки гродские Луцкие ехат, а потом в Луцку трога презентовавшисе, до Вилня пер директум поехал». Дізнаємося, що, крім уже названих документів, грошей і майна, він мав із собою ще 5000 золотих (на цю суму «выбравши розные доходы метрополитанские з розных протопопий, ему до одбирания поверонные») [28].

Монастирі справедливо вважали одним із найбезпечніших місць, тому до них нерідко передавали цінне майно для зберігання. Інколи це призводило до непорозумінь. Так, 2 березня 1643 р. возний відніс позов у скарзі монаха Дерманської обители Єремії Смотрицького на гощанського намісника Лаврентія Петровича («зоставленого» київським митрополитом Петром Могилою) з усіма ченцями «в справе до оддана и повороченя през позваных поводи речей рухомых, а то меновите срыбра розного [...] коберца, зегарка, сукон, книг розных, образов московских, в сребро оправленных», у 1640 р. згаданому Лаврентію «в руки до схованя даных и поверонных» батьком позивача, Симеоном Стефаном Смотрицьким, пресвітером церкви Успіння Пресвятої Богородиці в Острозі, а після його смерті «теперешнему поводи правом приржоным и спадковым належачых» [29]. Через місяць, 11 квітня, возний відніс до Гощанського монастиря ще один позов «в жалобе» Єремії Смотрицького на митрополита Петра Могилу та намісника Лаврентія з чернечою спільнотою «до прислуханя се всказаня и присуженя през декрет суду гродского Луцкого оддана и верненя поводи лямпы в гривен петнадцат, куфля в полгарца, гривен пят, коштуючое

¹ Віднайдено свідчення Феофана Скуминовича про отримання ним 8 серпня 1642 р. від київського підкоморія Юрія Немирича 1000 золотих: «promienionemu monasterowi naszemu na list dobrowolny zapis» [26], (ймовірно, у скарзі мовиться саме про них і ця сума могла увійти в «доходы метрополитанские» з Гощанського монастиря)

золотых шестдесят, мисцы новых шест, коштующих золотых петнадцат, и инных речей, в том позве менованых, безправне пограбленых» [30]. Позивачеві довелося ще майже півтора року шукати справедливості [31], і лише в 1644 р. він отримав від гошанського ігумена Інокентія Гізеля своє майно, що й засвідчив записом від 17 вересня [32]. Відомо також, що чернігівський граничний коморник Прокіп з Каменя Верещак «по зачатку ребелии козацкоє» разом з іншими «панамы обывателями» Київського воєводства утікав до польського війська і, прибувши до Гощі, залишив майнові документи в місцевому монастирі [33]. Можливо, в цьому випадку певну роль відіграло те, що власником Гощі був київський воєвода Адам Кисіль, який контактував із козацькою верхівкою, а це посилювало надію на збереження міста від пограбування.

У згаданому запису Раїни Соломерецької від 2 січня 1639 р. не йдеться про підпорядкованість Гошанського монастиря київському православному митрополитові Петру Могилі, однак у наведених свідченнях він постійно фігурує разом із монастирем як позивач або ж відповідач. До того ж монастирський намісник Лаврентій був «зоставлений» саме митрополитом. Отже, підпорядкованість існувала. Вірогідно, вона була визначена в невідомому нам фундушному запису Раїни Соломерецької, який передував документу від 2 січня 1639 р. і власне яким монастир був заснований. Наміри фундаторки зрозуміти нескладно: перебування чернечої спільноти під патронатом такої авторитетної та впливової особи, як митрополит, могло забезпечити монастир від багатьох неприємностей.

Землеволодіння

Село Курозвони. В опису Луцького замку 1545 р. згадана «городня» Мацька із маєтку «Курозван» [34]. Дослідник М. Теодорович писав про віновий запис Івана Патрикія Курозвонського на 500 кіп литовських грошів, забезпечених на третій частині його володінь у Курозвонах [35]. Тривалий час про маєток нам нічого невідомо, а записом від 14 травня 1630 р. Потенція Патрикіївна з Курозвонів Миколайова Свенцицька, отримавши «достатечную сатисфакцию, даровалем» волинському ловчому кн. Юрію Пузині у цьому селі дві частини своєї «маєтности дедичной» [36]. Інша частина села належала київському каштеляну Роману Гойському: в запису від 13 квітня 1633 р. зазначено, що в його маєтку Курозвони згоріло 9 будинків [37]. Також село згадане серед володінь, у які возний 24 липня 1635 р. після смерті Романа «увязал» його сестру Раїну Соломерецьку [38]. Відомо, що в січні 1636 р. кн. Юрій Пузина подарував свою частину Курозвонів Олександрі Немиричівні Ро-

мановій Гойській [39]. Правда, через три роки вона виступає в ролі посесора: згаданим уже записом «апробации» від 25 червня 1639 р. вона дозволила Раїні Соломерецькій викупити частину Курозвонів, яка перебувала в її заставному володінні [40], а 30 липня цього самого року возний, згідно з фундушним записом, «увязал» ігумена разом із чернечою спільнотою у володіння маєтками, в тому числі Курозвонами [41]. Отже, з цього часу село стало монастирським. Правда, не обійшлося без інциденту. Так, 1 грудня 1639 р. Андрій Говаревський, слуга померлого Романа Гойського, який отримав від нього «части певные в селе Курозвонах», скаржився на Раїну Соломерецьку, митрополита Петра Могилу й ігумена, які відібрали у нього ці володіння [42].

Ми вже згадували втечу на початку 1643 р. настоятеля Феофана Скуминовича. Однак він не був першим. Відомо про скаргу ченців на монастирського підданого Олександра Рабковича, «чловека простое кондыции», який, «служечы» позивачам урядником у Курозвонах, зібрав там чинші, продав збіжжя і 4 грудня 1642 р. утік з усіма грошима (збитки ченці визначили на суму 4000 золотих) [43].

Про належність села монастиреві до кінця досліджуваного періоду дізнаємося з наступних свідчень. Так, ігумен Віктор Каменецький скаржився на Олександра Пшонку, який у листопаді 1645 р. наслав своїх підданих (до 50 возів) на курозвонські гаї (нарубали дерева «дубового, на будинки згожого») [44]. В іншій скарзі луцький земський писар Марк Гулевич, власник села Дуліби, позивав ігумена з усіма ченцями, які в липні 1647 р. намагалися захопити його дулібський ґрунт «и привлашчити до добр своих Курозвонов» [45]. У запису, датованому січнем 1653 р., згадані піддані «законников монастира Гойского» із села Курозвони [46].

Згідно з подимним тарифом, у 1629 р. тут нараховувалося 52 дими [47], стільки ж «халуп» і одна «пустка» згадані в липні 1640 року [48]. У березні 1650 р. уже далися ознаки наслідки спустошень під час Визвольної війни 1648–1657 рр. й у селі лишилося 40 димів [49].

Володіння в Гощі. У свідченні возного від 30 липня 1639 р. про передачу, згідно з фундушним записом, у володіння чернечої спільноти маєтків згадані Михайлівська церква у передмісті Гощі «и ґрунты, дома, до неє належачие, также село менованое Курозвоньы» [50]. Вірогідно, мовиться саме про гошанські ґрунти.

Пожертви вірних

Крім раніше наведених свідчень про надання монастиреві Раїною Соломерецькою нерухомості, зауважимо, що у скарзі ченців (травень 1643 р.) на ігумена Феофана Скуминовича з при-

воду його втечі згадані забрані ним «мембраны» митрополита Петра Могилы «на листы и особливо на квиты од сумы на выдеркаф» від Адама Киселя «служачое и для далшого тогож Госцко-го, яко и Киевского братского монастыров завартя контракту даные и повероные» [51]. Однак нам невідомо, що це були за пожертви. Можна припустити, що вони зроблені вже після того, як Адам Кисіль став власником Гощі. Маємо також свідчення про пожертви ще від двох осіб (див. «Шпиталь»).

Шпиталь

18 лютого 1647 р. до книги Луцького гродського суду занесено заповіт Софії Внучківни Чечелевої Новоселецької (закінчення документа немає, тому дата його невідома), яка виявила бажання знайти вічний спочинок в обителі, відписавши на її користь 500 золотих та ще 150 золотих «na szpital tamze, gdzie ciało moje będzie leżało» [52]. Анастасія Новоселецька Адамова Киселева у заповіті від 3 листопада 1658 р. також просила поховати її в Гощанському монастирі (пожертвувала чернечій спільноті 2000 золотих), «zebrawszy telko duchownych a ubogich szpitalnych» [53]. Інших свідчень про шпиталь нами не віднайдено.

Поховання

Крім уже згаданих прохань Софії Новоселецької та Анастасії Киселевої бути похованими в обителі, маємо ще духівницю від 8 лютого 1649 р. Катерини з Кереновських Петрової Моравецької, з якої довідуємося, що вона також обрала Гощанську обитель місцем свого поховання [54].

Школа

Раїна Соломерецька у фундушному запису від 2 січня 1639 р. згадує заснування нею шкіл: «у nauki w szkołach, tamze ode mnie fundowanych». Зазначено, що крім ігумена, який одночасно був і ректором, «żaden inszy nie ma się ważyć, uczuć tak w miescie, iako у na przedmiesciu w Hoscy, ktorego by ociec rector Hosckij nie podał i im nie miał zawiadywać». Те, що в запису від 12 листопада 1645 р. згадані «ректор и колеиум Гостский», а всіх відомих нам ігуменів у документах названо «ректор», свідчить про функціонування школи в цей час. Однак подробиці про її діяльність нам невідомі.

Настоятелі

Ігнатій Оксенович (ректор) – син «Оксима Старушича» [55], згадується 2 січня 1639 року [56]. У 1640 р. уже був ігуменом Київського Богоявленського братського монастиря [57].

Інокентій Гізель (ректор): найдавніше свідчення датоване 22 грудня 1639 р. [58], маємо також згадки від 16 липня 1642 р. [59] і 17 вересня 1644 року [60].

Феофан Скуминович (ректор): згадується 8 серпня 1642 року [61]. Узгодити цю дату з наведеними свідченнями про Інокентія Гізеля можна, на нашу думку, таким чином: у серпні 1642 р. ігуменом став Феофан Скуминович, який утік із обителі не пізніше квітня 1643 року. Точніше визначити, коли саме це сталося, допоможе документ від 3 березня 1643 р., в якому, згідно з його змістом, мали згадати настоятеля монастиря, але мовиться про намісника Лаврентія [62]. Отже, вірогідно, втеча відбулася в лютому, в усякому разі не пізніше 3 березня. Невідомо, як довго Лаврентій виконував обов'язки «старшого» чернечої спільноти, однак незабаром митрополит Петро Могила знову поставив ігуменом Інокентія Гізеля.

Віктор Каменецький (ректор): найдавніше свідчення датоване 12 листопада 1645 р. [63], останнє – 19 липня 1647 року [64].

Петро Ласко Черчицький: дослідник Френк Сисин згадує лист від Адама Киселя до Богдана Хмельницького з пропозицією розпочати переговори, переданий адресату цим гощанським ігуменом не пізніше 13 червня 1648 року [65]. Зазначимо, що 30 вересня 1639 р. «Петроній Ласко Черчыцкий» згадується як «законник монастиря Гоского» [66], а 8 серпня 1642 р. – як його економ [67].

Ченці

Лаврентій Петрович – у деяких записах «Piotrkowski» (намісник): найдавніше свідчення датоване 30 вересня 1639 р. [68], останнє – 2 жовтня 1643 року [69]. 22 грудня 1639 р., 8 серпня 1642 р., 2 березня і 18 травня 1643 р. його згадано як монастирського намісника [70].

Геннадій Пешковський: відомо одне свідчення від 22 грудня 1639 року [71].

Ісакій Свиржевський (намісник): згадується 29 травня 1647 року [72].

Дионісій – духівник Катерини з Кереновських Петрової Моравецької, маємо єдине свідчення, датоване 8 лютого 1649 року [73].

Костянтин Павлович: найдавніша згадка датована 17 березня 1650 р. [74], остання – 24 січня 1651 року [75].

На підставі наведених свідчень можемо стверджувати, що за обсягом свого землеволодіння монастир був подібний до більшості тогочасних обителей. Мала кількість відомих нам записів про пожертви монастиреві та бажання знайти в ньому вічний спокій не дають підстав припускати значний релігійний авторитет черне-

чої спільноти серед місцевого населення. Навіть якщо кількість пожег і поховань насправді де-що більша, навряд чи Гошанська обитель була одним із найвідоміших православних осередків

на Волині. Від більшості тогочасних волинських монастирів вона відрізнялася існуванням при ній школи і шпиталю. Однак нам нічого про них невідомо, окрім того, що вони функціонували.

1. Архив Юго-Западной России, издаваемый Временной комиссией для разбора древних актов (далі – АЮЗР). – К., 1883. – Ч. I. – Т. 6. – С. 749–750.
2. Центральний державний історичний архів України в м. Києві (далі – ЦДІАК України). – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 232. – Арк. 83.
3. Там само. – Спр. 221. – Арк. 479–479 зв.
4. Зверинский В. В. Материал для историко-топографического исследования о православных монастырях в Российской империи : в 3 т. / В. В. Зверинский. – СПб. – Т. 3 : Монастыри, закрытые до царствования императрицы Екатерины II. – 1897. – С. 94.
5. Теодорович Н. И. Историко-статистическое описание церквей и приходов Волынской епархии : в 5 т. / Н. И. Теодорович. – Почаев. – Т. 2. – 1888. – С. 713.
6. Девятистолетие православия на Волини. 992–1892. – Житомир, 1892. – С. 68.
7. ЦДІАК України. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 193. – Арк. 753 зв.
8. Там само. – Спр. 197. – Арк. 189.
9. Там само. – Спр. 216. – Арк. 1017–1017 зв.
10. Там само. – Спр. 169. – Арк. 418–418 зв.
11. Там само. – Спр. 216. – Арк. 1020 зв.
12. Там само. – Спр. 222. – Арк. 846–846 зв.
13. Там само. – Спр. 230. – Арк. 1416–1417.
14. Там само. – Спр. 233. – Арк. 37–38.
15. Там само. – Ф. 28. – Оп. 1. – Спр. 78. – Арк. 74 зв.
16. Там само. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 186. – Арк. 1215–216.
17. Там само. – Спр. 243. – Арк. 137.
18. Там само. – Спр. 159. – Арк. 1175.
19. Там само. – Ф. 26. – Оп. 1. – Спр. 45. – Арк. 1566 зв.
20. Там само. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 254. – Арк. 1341 зв.–1342.
21. Там само. – Ф. 26. – Оп. 1. – Спр. 45. – Арк. 1023–1024 зв.
22. Там само. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 234. – Арк. 655–655 зв.
23. Там само. – Спр. 169. – Арк. 500.
24. Там само. – Арк. 516 зв.–517.
25. Там само. – Спр. 232. – Арк. 707–708.
26. Там само. – Спр. 230. – Арк. 1209 зв.–1210 зв.
27. Там само. – Спр. 234. – Арк. 627 зв.–628 зв.
28. АЮЗР. – К., 1883. – Ч. I. – Т. 6. – С. 784–785.
29. ЦДІАК України. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 234. – Арк. 452 зв. – 453.
30. Там само. – Арк. 751–751 зв.
31. Там само. – Спр. 235. – Арк. 1248 зв.–1250 ; Спр. 237. – Арк. 610–611 зв.
32. Там само. – Спр. 240. – Арк. 452–452 зв.
33. Там само. – Ф. 28. – Оп. 1. – Спр. 85. – Арк. 81 зв.–82.
34. Памятники, издаваемые Временной комиссией для разбора древних актов (далі – Памятники). – К., 1859. – Т. 4. – Отд. 2. – С. 77.
35. Теодорович Н. И. Вказ. праця. – С. 698.
36. ЦДІАК України. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 173. – Арк. 576–576 зв.
37. Там само. – Спр. 185. – Арк. 493 зв.
38. Там само. – Спр. 197. – Арк. 189.
39. Там само. – Ф. 26. – Оп. 1. – Спр. 38. – Арк. 641.
40. Там само. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 216. – Арк. 1017–1017 зв.
41. Там само. – Спр. 169. – Арк. 418–418 зв.
42. Там само. – Арк. 792 зв.
43. Там само. – Спр. 243. – Арк. 135 зв.–136.
44. Там само. – Арк. 1126–1126 зв.
45. Там само. – Спр. 257. – Арк. 508–508 зв.
46. Там само. – Спр. 215. – Арк. 69 зв.
47. Баранович Ол. Залюднення Волинського воєводства в першій половині XVII століття / Ол. Баранович. – К., 1930. – С. 126.
48. ЦДІАК України. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 222. – Арк. 378.
49. Там само. – Спр. 265. – Арк. 281.
50. Там само. – Спр. 169. – Арк. 418–418 зв.
51. Там само. – Спр. 234. – Арк. 628.
52. Там само. – Спр. 255. – Арк. 210.
53. Там само. – Ф. 28. – Оп. 1. – Спр. 96. – Арк. 635 зв.
54. Там само. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 262. – Арк. 133 зв.
55. Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська Академія (1576–1636) / І. З. Мицько. – К. : Наукова думка, 1990. – С. 113.
56. АЮЗР. – К., 1883. – Ч. I. – Т. 6. – С. 749.
57. Памятники. – К., 1846. – Т. 2. – Отд. 1. – С. 145.
58. ЦДІАК України. – Ф. 26. – Оп. 1. – Спр. 42. – Арк. 1071 зв.
59. Там само. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 243. – Арк. 137.
60. Там само. – Спр. 240. – Арк. 452.
61. Там само. – Спр. 230. – Арк. 1209 зв.
62. Там само. – Спр. 236. – Арк. 134 зв.
63. Там само. – Спр. 243. – Арк. 1126.
64. Там само. – Спр. 257. – Арк. 508.
65. Sysyn F. Between Poland and the Ukraine. The dilemma of Adam Kysil, 1600–1653 / F. Sysyn. – Cambridge ; Massachusetts, 1985. – P. 322.
66. ЦДІАК України. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 169. – Арк. 500.
67. Там само. – Спр. 230. – Арк. 1210 зв.
68. Там само. – Спр. 169. – Арк. 500.
69. Там само. – Спр. 235. – Арк. 1249.
70. Там само. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 230. – Арк. 1210 ; Спр. 234. – Арк. 452 зв., 627 зв., 751 зв. ; Ф. 26. – Оп. 1. – Спр. 42. – Арк. 1069 зв.
71. Там само. – Ф. 26. – Оп. 1. – Спр. 42. – Арк. 1071 зв.
72. Там само. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 255. – Арк. 988 зв.
73. Там само. – Спр. 262. – Арк. 133 зв.
74. Там само. – Спр. 266. – Арк. 962 зв.
75. Там само. – Ф. 26. – Оп. 1. – Спр. 48. – Арк. 306 зв.

S. Horin

THE HOSHCHA MONASTERY AT THE BEGINNINGS OF ITS EXISTENCE (1640^s)

Drawing from the archival evidence the author researches the history of the monastery. The research allows for the better understanding of the numerous aspects of the monastery functioning in this period.